

Spomienka na rodáka

Aj keď škola nemohla mať tú česť vychovávať odborníkov v oblasti stavebníctva za života významného rodáka z regiónu – Dušana Sama Jurkoviča, chceli by sme si pripomenúť jeho život a prácu.

Človeka, ktorý pre Slovensko v oblasti architektúry a stavebníctva znamenal veľa a je vzorom pre mnohé generácie projektantov a staviteľov.

D u š a n S a m o J u r k o v i č

Povedať o Dušanovi S. Jurkovičovi, že bol architektom, by síce bolo presné, ale zďaleka by to nevystihlo celý široký záber jeho činností. Je preto nedocenením jeho významu, ak je známy predovšetkým medzi odbornou verejnosťou.

Dušan S. Jurkovič mal ako architekt osobitý štýl, v ktorom sa výrazne prejavil vplyv secesie, neskôr aj funkcionalizmu a výrazný vplyv ľudovej architektúry. V jeho tvorbe sa snúbi modernosť architektúry s tradíciou ľudovej tvorby.

Dušan Samo pochádzal zo známej jurkovičovsko-hurbanovskej dynastie, jeho starým otcom bol Samuel Jurkovič, zakladateľ družstevníctva na Slovensku, strýkom bol Jozef Miloslav Hurban. Dušan Samo Jurkovič sa narodil v roku 1868 (Turá Lúka) a zomrel v roku 1947 v Bratislave.

Staviteľstvo vyštudoval vo Viedni na Štátnej priemyselnej škole, čo bola v tom období európska špička.

Detstvo Dušan S. Jurkovič strávil v Brezovej pod Bradlom – aké príznačné z hľadiska jeho tvorby, konkrétne Mohyly generála Milana Rastislava Štefánika – symbolicky sú tak obaja spojení s týmto krajom. V Brezovej je Dušan S. Jurkovič aj pochovaný.

Podobne ako Milan Rastislav Štefánik, aj Jurkovič však svojím pôsobením a svojím významom prekročil hranice tohto regiónu.

Jurkovič projektoval pre viac ako sto miest a obcí v bývalom Československu, časť jeho tvorby prihlásila Česká republika do zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO.

Navyše, časť Jurkovičovho života je spojená s Brnom, kde dodnes stojí slávna Jurkovičova vila, ktorú naprojektoval pre svoju rodinu.

Nesmierny význam má však jeho tvorba pre Slovensko – k cenným architektonickým pamiatkam patrí Spolkový a kultúrny dom v Skalici, projekt stanice lanovky na Lomnický štít, Národný dom v Banskej Bystrici, budovy Tatra banky a Štátnej banky v Bratislave, slávne Kochovo sanatórium tiež v Bratislave...

Samozrejme, v povedomí väčšiny Slovákov je Jurkovič

zapísaný ako autor Mohyly generála Milana Rastislava Štefánika na Bradle – o túto prácu ho požiadal sám Tomáš Garrigue Masaryk.

Dušan Samo Jurkovič však nebol len architektom. Navrhoval interiéry, práve v Trnave bol majiteľom známej tehelne. Venoval sa rozsiahlemu národopisnému výskumu zameranému na ľudové staviteľstvo, získané poznatky publikoval v rozsiahlej práci encyklopedického charakteru venovanej ľudovej architektúre a ľudovému umeniu – tá vyšla trojjazyčne vo Viedni. Napísal a vydal niekoľko ďalších publikácií s podobným zameraním.

Bol súčasťou národne orientovanej inteligencie, s jeho menom sú spojené mnohé pamätníky a monumenty významným osobnostiam, patril k zakladateľom Zemedelského múzea v Bratislave, bol vládny komisárom na ochranu pamiatok, predsedom kuratória Školy umeleckých remesiel v Bratislave.

Bol členom Českej akadémie vied, Spolku výtvarných umelcov Mánes v Prahe, získal mnohé ocenenia, vrátane čestného doktorátu Univerzity Komenského, titul národného umelca, v roku 1991 získal rad T. G. Masaryka in memoriam.

Dušan Samo Jurkovič patrí k dôstojným reprezentantom svojho rodu, významným osobnostiam Slovenska i Česka.

PaedDr. Adriana Vaculová